

Jubilanta

STANE MIHELIČ – SEDEMDSESTLETNIK

V februarju bo minilo 70 let, kar se je v Virmašah pri Škotji Loki rodil Stane Mihelič, slavist, čigar delo je zapustilo trajne sledove v razvoju slovenskega šolstva v SR Sloveniji, pa tudi preko njenih meja. Še posebej se je njegovo delo odrazilo na področju pouka slovenskega jezika. Maturiral je na realni gimnaziji v Kočevju leta 1927, ko je ta mlada gimnazija poslala v življenje in na nadaljnje študije prvo generacijo svojih maturantov. Stane Mihelič se je vpisal na ljubljansko slavistiko. Že kot napredno orientiran dijak v Kočevju in pozneje kot študent je poiskal zvezo z akademsko mladino v Ljubljani, ki se je zbirala okoli levičarsko usmerjenega lista Mladina. Vpisal se je v klub neodvisnih akademikov in postal član delavskega kulturnega društva Svoboda.

Po diplomi je ostal nekaj časa brezposeln, nato pa je poučeval do vojne v Ljubljani in Mariboru. Po zlomu Jugoslavije je živel v Ljubljani in se že leta 1941 pridružil Osvobodilni fronti. V stanovanju je skrival številne ilegalce, pozimi 1942/43 pa je bila pri njem tudi širša konferenca, ki jo je vodil Boris Kidrič.

Zaradi policijskega preganjanja in izpostavljenosti ga je pot vodila v partizane, kjer je preko Cankarjeve brigade, 15. divizije in 7. korpusa postal šef poročevalske sekcije propagandnega oddelka glavnega štaba NOV in POJ. Bil je član skupine, ki je pod vodstvom Borisa Kraigherja spomladi 1945 odšla na Primorsko in v Trst. Nato je za krajši čas prevzel sekretarske posle iniciativnega združnega odbora za Slovenijo, kmalu pa se je spet vrnil v vrste šolnikov, ko je bil premeščen na tedanje ministrstvo za prosveto in kulturo. V času, ko je bil pri partizanih, je sodeloval v tedanjem časopisju in napisal več brošur. Po deželi je organiziral številne mitinge in predavanja.

Sledilo je zelo plodno obdobje skoraj dvajsetih let, ko je opravljal vodilne funkcije na ministrstvu za kulturo in prosveto oziroma kasnejšem sekretariatu za šolstvo SRS. Bil je inšpektor za slovenski jezik, samostojni svetnik skupine za vzgojno in izobraževalno delo ter samostojni svetnik za učbenike in učila. To je čas, ko je po položaju, pa tudi sicer, odločilno vplival na rast ravni nove slovenske šole, pri čemer mu je bila vedno v ospredju materinščina. V tem času je objavil vrsto člankov v slavističnih revijah in drugih glasilih, predvsem s področja metodike.

Metodiko je nekaj časa poučeval na univerzi in na pedagoški akademiji v Ljubljani. Aktivno je spremljal delo Slavističnega društva in sodeloval na njegovih kongresih in zborovanjih bodisi kot predavatelj bodisi kot organizator. Pomembno je njegovo prizadevanje za strokovno izpopolnjevanje profesorjev slovenskega jezika, ki jih je večkrat zbral na zelo uspešno pripravljenih in vodenih seminarjih ali aktivih. Kot priznan metodik je bil vrsto let spraševalec slovenskega jezika pri strokovnih izpitih. Lahko bi naštevali še mnogo njegovih oblik in vsebin dela, ki je večkrat presegló republiške okvire. Vendar se je treba predvsem zadržati pri njegovem delu z učbeniki. Z uvedbo novih učnih načrtov in z reformo šolstva v celoti so se učitelji slovenskega jezika znašli pred resnimi

iežavami, saj ni bilo več na voljo ustreznih učnih knjig. Treba je bilo zato mnogo delovne vneme in organizacijskih spretnosti, da so bile vrzeli vsaj v glavnem izpolnjene. Pri tem je Stane Mihelič tudi sam sodeloval, in ne samo kot organizator celotnega projekta, saj je soavtor Pete čitanke za osnovno šolo, Svetovne književnosti (1. in 2. del) in Slovenske književnosti za srednje šole (1. del), sam pa je avtor Šestega, Sedmega in Osmega berila za osnovno šolo, ki so vsa opremljena tudi z metodičnimi napotki profesorjem za interpretacijo besedil. Nadalje je sodeloval pri jezikovni vadnici za 4. razred osnovnih šol ter bil ocenjevalec in korektor večine učbenikov za slovenski jezik, ki so izšli v tem obdobju.

Posegel je tudi na druga področja. Tako je objavil razpravo o zgodovini slovenskega čebelarstva. Kot samostojno delo je izšla knjiga A. Janša, njegovo življenje, delo in pomen.

Leta 1964 je bil imenovan za pedagoškega svetovalca na šolah s slovenskim učnim jezikom v tržaški pokrajini. Na tem delovnem mestu je ostal polnih sedem let, to je do upokojitve. Delovne naloge pedagoškega svetovalca so bile sicer dokaj natančno precizirane z določili Posebnega statuta, ki se naslanja na Londonski memorandum. Vendar je Stane Mihelič močno presegel postavljene okvire in je samostojno reševal tudi druge, za slovensko šolstvo v Italiji pomembne naloge. To je bilo v resnici pionirsko oranje ledine, ki ni vedno potekalo v prijetnih okoliščinah. Zaradi teh prizadevanj se je splošna raven našega zamejskega šolstva popravila, povečal pa se je tudi občutek zanesljivosti in skupne pripadnosti slovenskih šolnikov.

Tržaško Miheličevo delo je tako razvejano in v razne smeri uperjeno, da ga je nemoogoče zajeti v kratkem zapisu. Lahko bi začel z osebnimi kontakti pri obiskih na šolah, s svetovanjem v najpopolnejšem pomenu besede, z vzgojnimi predavanji na učiteljskih konferencah, za starše in dijake, tudi preko tržaškega radia, z iskanjem možnosti za stike s šolami preko meje ali s članki v tržaški publicistiki. Vendar bi rad omenil posebej uspešno in ne brez težav izpeljano zamisel o ustanovitvi vsakoletnega zimskega seminarja v Trstu. Ti seminarji so se začeli že 1965. leta in so sedaj že ustaljena praksa. Na njih se učitelji in profesorji seznanjajo z novostmi iz stroke in splošne didaktike, predavatelji pa so vsi iz Slovenije. O pomenu take dejavnosti ni treba posebej govoriti. Občutna je tudi skrb, ki jo je Stane Mihelič namenil učbenikom, predvsem za pouk slovenskega jezika. Po njegovi zaslugi so dobile nižje srednje šole ustrezna slovenska berila, sodeloval pa je tudi pri drugih učbenikih bodisi kot soavtor bodisi kot posrednik med tržaškimi in ljubljanskimi sodelavci.

Bogate izkušnje in volja do dela mu niso pustile mirovati po upokojitvi, saj je še vedno sodelavec zavoda za šolstvo SRS v oddelku za učbenike in učila.

Za svoje delo je dobil Stane Mihelič več priznanj, med drugim red za hrabrost, red za zasluge za narod 3. stopnje, red dela s srebrnim vencem, pred dvema letoma pa mu je bila podeljena tudi Žagarjeva nagrada.

Ob jubileju, ki ga lepša tako bogata delovna preteklost in enako delavna sedanjost, obenem pa zmeraj šegava, vedra in neposredna človečnost, izrekamo slavisti praznovalcu najlepše čestitke!

Janez Sivec